

LUND UNIVERSITY
School of Economics and Management

Att prata industripolitik på europeiska

Hur den Europeiska Kommissionen har valt att begreppsliggöra EU:s
nya industriella strategi

- Erik Ovesson -

e.ovesson@gmail.com

EKH31

Kandidatuppsats (15 hp)

Juni 2022

Handledare: Helene Castenbrandt

Examinator: Josef Taalbi

Antal ord: 10 410

Abstract

In March 2020 the European Commission put forward a new strategy for Europe's industrial future. The stated goal of the Strategy is to establish a globally competitive and world-leading industry that paves the way for climate neutrality, digital leadership and European strategic autonomy. The aim of this thesis is to broaden the understanding of EU's industrial policy by analysing how the Commission has conceptualised EU's new industrial strategy. To do this two ideal types (one market liberal and one protectionistic) will be composed and compared, both qualitatively and quantitatively, to the concepts being used in the strategy. By using the ideal types the thesis contributes to the literature both by expanding the knowledge about how the Commission wants to categorize and label itself and to what extent its traditionally market liberal rhetoric has been affected by the protectionistic shifts that have been witnessed in recent years. Based on this framework and drawing on official documents published by the European Commission, the essay concludes that the market liberal rhetoric has dominated the language being used but that the protectionistic ideas have had a profound influence on the discussed proposals in the strategy.

Nyckelord: EU:s nya industriella strategi, marknadsliberalism, protektionism, industripolitik, begreppsloggöra

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning	3
1.1.1 Varför bör strategin studeras?	4
2. Tidigare forskning & teori	5
2.1 Tidigare forskning	5
2.1.1 EU:s ekonomiska politik	5
2.1.1 EU:s nya industriella strategi	7
2.2 Teoretiska utgångspunkter	8
2.2.1 Marknadsliberalism	9
2.2.2 Protektionism	10
2.2.3 Syn på begrepp & betydelsen av teoribildningarna	11
3. Metod & Material	12
3.1 Idealtyper & analysverktyg	12
3.1.1 Operationalisering av idealtyper	12
3.2 Tillvägagångssätt & genomförande	14
3.3 Material & materialavgränsningar	16
4. Analys	18
4.1 Kvalitativ analys	18
4.1.1 Konkurrens & Konkurrenskraft	18
4.1.2 Statlig passivitet	19
4.1.3 Marknadsmislyckanden	20
4.1.4 Öppenhet och samarbete	20
4.1.5 Statsstöd	21
4.1.6: Skydd	22
4.1.7 Suveränitet & autonomi	23
4.1.8 Sammanfattande ord	23
4.2 Kodschema	24
4.2.1 Marknadsliberalism	24
4.2.2 Protektionism	25
4.3 Kvantitativ analys	26
4.3.1 Förekomst av begrepp	26
4.3.2 Ordsträngar	29
4.3.3 Sammanfattande ord:	32
5. Hur har Kommissionen begreppsliggjort EU:s nya industriella strategi?	33
5.1 Vidare forskning	34
Referenser	35
Källor	35
Litteratur	36

1. Inledning

Sedan EU-samarbetet grundades 1957 har EU setts som en försvarare av marknadsliberalismens principer, som en union där marknadens krafter har stort spelutrymme och där förutsättningarna för handel och konkurrens är stora genom att tydligt framhålla en marknadsliberal retorik (Tallberg 2021, s. 28). Offentlig interventionism har i motsats aktivt motarbetats och begrepp associerade med protektionism och industrisatsningar varit närmast förbjudna att ta i mun (Industrirådet 2021, s. 13)¹. Av denna anledning var det för många uppseendeväckande när Europeiska rådet 2018, på initiativ av den franska presidenten Emmanuel Macron, gav Kommissionen i uppdrag att lägga fram en långsiktig plan för att stärka Europas industri (Lewander mfl. 2021, s. 7). Planen utmynnade 2020 i meddelandet "EU:s nya industriella strategi" och utgör grund för EU:s nya industripolitik (Regeringskansliet 2020, s. 2). Strategin aktualiserar på många sätt ett viktigt problemområde: nämligen i vilken utsträckning EU:s nya industripolitik avviker eller följer den marknadsliberala retorik EU historiskt fört och hur man begreppsliggjort en politik som man tidigare tagit avstånd från att tillämpa.

Sett utifrån den tidigare forskning som gjorts på området ska syftet med strategin förstås som en övergripande färdplan för att skynda på den gröna och digitala omställningen, hantera Europas beroenden samt stärka den inre marknadens motståndskraft (Wiberg 2020, s. 23). För att göra detta identifieras en rad ekonomi-politiska områden som Kommissionen menar behöver vidtas. Det handlar bland annat om satsningar på innovation, mekanismer för att granska utländska direktinvesteringar, industriallianser samt reviderade konkurrens- och statsstödsregler (Wiberg 2020, s. 24). Satsningarna kan på många sätt betraktas som nya kompetensområden för Kommissionen men har ansetts motiverade mot bakgrund av det förändringstryck i form av klimatförändringar, ökad protektionism och ifrågasatt global regelordning som bevitnats i omvärlden på senare år (Flam 2021, s. 2).

1.1 Syfte och frågeställning

Ambitionen i denna uppsats är att utifrån ett ekonomisk-politiskt synhåll och med avseende på den marknadsliberala retorik som genom åren genomsyrat EU-samarbetet analysera hur Europeiska kommissionen valt att begreppsliggöra EU:s nya industriella strategi. Mer specifikt ämnar uppsatsen till att undersöka hur Kommissionen valt att framställa strategin

¹ Jfr. Harald Gatu som bland annat har uttryckt: "Länge, länge var ordet [industripolitik] bannlyst från den politiska debatten. Ett pestsmittat ord fördrivet ur den ekonomisk-politiska vokabulären" (2021).

och sig själv som utifrån ett marknadsliberalt och protektionistiskt perspektiv. Frågan är i hög grad relevant både med tanke på de protektionistiska förskjutningar som bevitnats i omvärlden på senare år och hur Kommissionen tidigare begreppsliggjort EU:s politik. I uppsatsen kommer detta syfte preciseras i frågeställningen: *Hur har Europeiska kommissionen begreppsliggjort EU:s nya industriella strategi?*

För att kunna besvara frågeställningen kommer två saker i uppsatsen göras. Dels kommer två idealtyper utarbetas utifrån vad som utmärker en marknadsliberal respektive protektionistisk retorik. Dels kommer de dokument som publicerats av Kommissionen om strategin analyseras, såväl kvalitativt som kvantitativt, med avseende i vilken idealtyp begrepps användningen har sin tyngdpunkt. Jag kommer i uppsatsen även ta hjälp av Stuart Halls tankar om begreppsliggörande för att framhäva betydelsen av den begreppsapparatur Kommissionen använt sig av i strategin (1997).

1.1.1 Varför bör strategin studeras?

Framförallt två skäl motiverar denna studie. *För det första* har någon tidigare industristrategi inte genomförts i EU förut, den är alltså unik i sitt slag (Lewander mfl. 2021, s. 2). För att legitimera en sådan positionsförskjutning och för att medlemsländer som historiskt varit kritiska till europeiska industrisatsningar ska acceptera och se sig representera strategin blir de begrepp som används mycket viktiga. Likt vad Stuart Hall menat är begrepps användningen en meningsskapande process som skapar representationer och betydelser som framställer ett fenomen på ett visst sätt (1997, s. 18)². Begrepps användningen har på så sätt stor makt i att förena, ibland motstridiga, intressen och föra fram politiken så att den uppfattas följdriktig och korrekt. *För det andra* har strategin lagts fram i en tid där protektionistiska strömningar blivit alltmer tydliga. I USA får exempelvis idag federalt finansierade infrastrukturprojekt endast använda amerikanskt byggmaterial medan man exempelvis i Kina blockerar utländska företag och främjar den egna industrin (Flam 2021, s. 6). Eftersom EU historiskt såväl framhåvt som försvarat marknadsliberalismens principer och setts som en motkraft till protektionismens idéer är det av betydelse att undersöka huruvida EU har påverkats av dessa förskjutningar (Nyberg 2020, s. 4). Likt vad bland annat Nikolaus Wolf framfört, är EU centralt för att förstå konflikten mellan protektionismens och marknadsliberalismens idéer och industristrategin, som har i syfte att staka ut EU:s industripolitik, är ett angeläget studieobjekt för att förstå detta mer djupgående (2018, s. 1).

² Det är alltså inte bara av intresse att studera "vad" som sägs utan även "hur" och med vilka ord (Hall 1997).

2. Tidigare forskning & teori

2.1 Tidigare forskning

Det finns en rik flora av studier som på senare år tagit sig an uppgiften att analysera EU och EU:s ekonomiska politik. För uppsatsens syfte är framförallt två forskningsområden av särskild relevans. Det ena innefattar hur EU:s ekonomiska politik tagit sig språkligt uttryck genom åren. Det andra hur EU:s industriella strategi valts att beskrivas och presenteras. Även om fokuset i litteraturen skiljer sig något mot den analys som i denna uppsats avses genomföras ringar den in viktiga frågor som är av betydelse för valet av teoretiska utgångspunkter (idealtyper) och underbygga de tolkningar som i analysen görs.

2.1.1 EU:s ekonomiska politik

Enligt Patrik Gustavsson och Ari Kokko har Kommissionen länge framhållit en bild av EU som förkroppsligad i marknadsliberalismens principer, som en union där marknadens krafter har stort spelutrymme och där förutsättningarna för handel och utbyte är stora (2004, s. 13). Detta avspeglas även i Linda Nybergs studie "Med marknaden som norm" (2020). Nyberg menar att det marknadsliberala språkbruket har varit avgörande för samarbetets utveckling och fördjupade integration genom åren (2020, s. 8). Dessutom, menar hon, har det marknadsliberala språkbrukets tillämpningsområde vuxit allteftersom de ekonomiska frågorna inlemmat fler delar av samarbetet. Från att samarbetet exempelvis från början sågs som ett politiskt projekt i syfte att förhindra krig i Europa motiveras det idag, menar Nyberg, i termer av ekonomisk effektivitet, som ett verktyg för konkurrenskraft och innovation (2020, s. 50).

Ett exempel på hur detta färgat EU:s ekonomiska politik genom åren är Kommissionens strävan efter, vad den kallar, ett marknadsekonomiskt angreppssätt gällande statens roll i ekonomin (De Cecco 2012)³. Enligt angreppssättet ska marknaden vara fri från politisk styrning eller begränsas till att endast komplettera marknaden när marknadsmislyckanden uppstår (Nyberg 2020, s. 54). En central ingrediens i detta är att statligt ingripande som inte syftar till att avhjälpa marknadsmislyckanden eller medföra stimulans effekter både betraktas som ett hinder för tillväxten och slöseri med offentliga

³ Vad Nyberg menar har detta även haft en legitimerande och avpolitiserade funktion (2020, s. 45). Likt som den f.d. konkurrenskommissionären Neelie Kroes uttryckt "by looking at market failures and the economic need for government support the Commission and the Member State can take the politics out of the discussion" (2008).

medel. Istället, menar man, är statliga stödinstrument endast berättigade om det finns tydliga luckor i marknadens funktionssätt och som inte kan lösas på annat sätt (Nyberg 2020, s. 54.). Pandemin är ett tydligt exempel på detta där statliga stimulansåtgärder sågs berättigade då marknaden hade satts ur spel till följd av de restriktioner som hade upprättats för att minska smittspridningen i samhället (Lewander mfl. 2021, s. 20).

Ett ytterligare exempel på marknadsliberalismens starka ställning i EU är strategin "Handel för alla" som lades fram för Europeiska rådet 2015 (Tallberg 2021, s. 28). I strategin konstaterar Kommissionen att EU ska sträva efter att minska de handelshinder som begränsar den öppna och fria handeln med omvärlden. Dessutom, menar man, bör de internationella samarbetsformerna WTO och IMF fördjupas för att därigenom ge kraft åt en vidare liberalisering av världshandeln (Tallberg 2021, s. 29). I enlighet med en marknadsliberal teori, menar Nyberg, sätter man stor vikt vid öppenhet och samarbete i sammanhanget och visar att frihandel både är önskvärt för tillväxt, sysselsättning och ökad produktivitet (2020, s. 41).

Andra forskare har varit mer försiktiga med att benämna EU som ett marknadsliberalt projekt. Anledningarna är, likt vad Alasdair Young framfört, att EU vid flera tillfällen fört en mycket strikt protektionistisk politik (2007, s. 790). Slutsatserna från ovanstående diskussion ska dock inte negligeras. Young menar nämligen att även om EU tillämpat en protektionistisk politik genom åren har en marknadsliberal retorik fortfarande använts (2007, s. 792). Istället för att beskriva åtagandena i termer av att skydda ekonomi och företag har de nämligen begreppsliggjorts som undantagsåtgärder i fråga om miljö, säkerhet och hälsa (Winters 2001 s. 7, Young 2007, s. 792). På så sätt, menar Young, har EU uppfattats som ett marknadsliberalt projekt även om protektionistisk politik emellertid tillämpats (2007). Ett tydligt exempel på detta är jordbrukspolitiken (Spoerer 2015, s. 15). Jordbruket har inom EU genom åren varit föremål för en rad protektionistiska åtaganden, inte minst stöd i form av subventioner och gynnsam prissättning, men också skydd såsom importskydd och tullar på utländsk mat och livsmedel (Spoerer 2015, s. 15, s. 197). Anledningarna bakom åtagandena har framförallt motiveras i termer av att säkerställa en livskraftig och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion inom unionen (Young 2004, s. 393). Men också för att garantera god levnadsstandard bland Europas lantbrukare och livsmedelsproducenter (Fernandez 2016, s. 17).

Flera studier menar även att gapet mellan (protektionistisk) praktik och (marknadsliberal) retorik ökat på senare år (Rioux & Paquin 2019, Thatcher 2013). Medan man under exempelvis finanskrisen 2008 å ena sidan kunde bevittna ökade ingrepp i

ekonomin och initiativ för att öka produktionen av strategiskt viktiga varor kunde man också observera att Kommissionen fortsatte betona vikten av öppenhet, utbyte och handel gentemot omvärlden (De Ville & Orbie 2013, s. 150). En förklaring till denna diskrepans, liksom Douglas Irwin anför, är att kriser, liksom finanskrisen, ofta spelar en viktig roll för att legitimera undantagspolitik (1998, s. 325). Detta sågs efter 1870-talets kris med s.k. Iron & Rye i Tyskland liksom under den stora depressionen i USA med Smoots-Hawley-tariffen (Klug 2001, s. 220). En alternativ förklaring, som bland annat Jakob Lewander med kollegor framför, är att det skett en retorisk förskjutning i EU-samarbetet på senare år som en reaktion på det förändringstryck i form av ökat beroende, protektionism och ifrågasatt global regelordning som bevitnats i omvärlden (2021, s. 6). Detta, menar de, har gjort att EU i hög grad omformulerat sin retorik till att även rymma begrepp som oberoende, suveränitet och självförsörjning. En sådan retorik, menar Lewander, rättfärdigar såväl en öppenhet gentemot omvärlden i form av frihandel som statliga ingrepp och stöd (2021, s. 6).

2.1.1 EU:s nya industriella strategi

I detta avsnitt görs en inblick i tre studier som syftat till att förstå EU:s industristrategi mer på djupet. Medan Harry Flam, professor i politisk ekonomi, studerar unionens satsningar på tillverkning av halvledare och fordonsbatterier studerar statsvetarna Jörgen Hettne och Maria Wiberg strategins påverkan på EU:s inre marknad. Fokus för avsnittet riktas mot hur beskrivningarna av strategin tar sig språkligt uttryck samt vilken betydelse de har utifrån den marknadsliberala politik som genom åren genomsyrat EU-samarbetet.

I artikeln "EU satsar för mycket i industripolitiken" undersöker Flam EU:s industripolitik utifrån en marknadsliberal analysram (2021). Flam ställer sig i artikeln kritisk till strategin och menar att satsningarna på ökad autonomi och inhemsk produktion såväl frångår som är oförenliga med den marknadsliberala politik som EU historiskt fört (2021, s. 6). Vad gäller satsningarna på fordonsbatterier, menar Flam, är marknadens krafter redan tillräckligt starka för att möta efterfrågan. Satsningarna tycks med andra ord vara överflödiga. Liknande argumentation anför när EU:s beroendeförhållande ifråga om halvledare diskuteras (2021, s. 9). Medan andra länder ligger långt före EU vad gäller tillverkning av halvledare, har de europeiska företagen, menar Flam, närmast monopol på de maskiner som tillverkar halvledarna. Argumentet speglar den marknadsliberala idén om komparativa fördelar, något Flam menar inte tas hänsyn till i strategin (2021, s. 10).

Även Wiberg menar att strategin kan gå stick i stäv med den marknadsliberala politik EU historiskt fört (2020, s. 20). Marknadens funktionssätt bygger på en fri och rättvis konkurrens där företag, oavsett storlek och styrka följer samma regler och har lika möjlighet att konkurrera. Syftet med en industripolitik, menar Wiberg, är däremot att genom offentliga interventioner snedvrider de ekonomiska förutsättningarna till fördel för vissa sektorer och företag (2020, s. 23). I motsats till Flam framhävs dock en marknadsliberal politik i sammanhanget. Vad Wiberg visar, är åtagandena nämligen inlindade i termer av att övervinna marknadsmisslyckanden eller som undantagsåtgärder – likt som Young ovan framfört – i fråga om miljö, hälsa och säkerhet (2020, s. 25).

Hettnes studie står emellertid i polemik till både Flam och Wiberg (2020, s. 8). Från vad som går att utläsa från Hettnes studie dominerar det marknadsliberala språkbruket den återopade begreppsapparaten i strategin. Diskriminering mellan utländska och inhemska företag tar sig exempelvis uttryck i termer av att skapa rättvisa spelregler på marknaden medan exempelvis satsningar på tillförsel av strategiska varor som ett verktyg för att minska friktionerna på den inre marknaden och göra den mer resilient. På detta sätt ger Hettne, i motsats till Flam och Wiberg, bilden av strategin som en fortsättning på EU:s marknadsliberala politik och som förenad i marknadens principer (2020, s. 8).

Vad den tidigare forskningen visar berör strategin en rad olika politikområden vilka, när man studerar dem var för sig, kan uppfattas motstridiga. Av denna anledning är det viktigt att inte bara ta sig an strategin utifrån ett axplock utvalda politikområden utan även studera strategin som helhet. Dessutom är det av betydelse att lägga ett större fokus på vilka begrepp som används i strategin. Begreppen fungerar nämligen som ett navigeringsinstrument med vilka vi kan öka vår förståelse om vad Kommissionen vill med strategin och hur man positionerar sig till den politik som tidigare förts (se avsnitt 2.2.3).

2.2 Teoretiska utgångspunkter

Likt vad föregående avsnitt illustrerar kan två teoritraditioner identifieras i det språkbruk som Kommissionen tillämpat och förhållit sig till genom åren. Det gäller dels en marknadsliberal teoribildning uttryckt i termer av en stark tilltro till frihandel, konkurrens och marknadens krafter. Dels en protektionistisk i termer av att staten bör påverka ekonomin och fördela resurserna på ett sätt att produktion (såsom livsmedel) tillförsäkras och oberoende undviks. Dessa två teoribildningar utgör grund för det teoretiska ramverk och de idealtyper som i

analysen kommer användas för att sortera och bena ut den begreppsapparat som använts i strategin.

2.2.1 Marknadsliberalism

Vad den tidigare forskningen visar har EU:s retorik genom åren vilat på en stark tilltro till fri konkurrens, öppenhet och handel med andra. Övertygelserna kan ses som ett uttryck för en marknadsliberal ekonomisk teori och diskuteras mer djupgående i detta avsnitt.

Utifrån ett marknadsliberalt tänkande betraktas den fria konkurrensen inte som ett värde bland andra. Istället ses det överordnat och något som ska vägleda och definiera politiska beslut (Hayek 1973, s. 407). Föreställningen om konkurrensens särställning har djupa rötter och kan ses återspeglas i såväl den evolutionsbiologiska idén om “survival of the fitness” som Joseph Schumpeters kreativa förstörelse (Mirowski & Plehwe 2009, 26). En viktig del i sammanhanget är konkurrensens förmåga att skapa nya drivkrafter i ekonomin och samtidigt förgöra gamla (Friedman 1962, s. 180). Detta frambringar förnyelse och effektivitet och leder till en mer rättvis fördelning av samhällets resurser, då fördelningen bestäms utifrån förtjänst snarare än ekonomisk status och politiska särintressen (Friedman 1962, s. 202).

En viktig del i detta är att statens involvering på marknaden måste begränsas (Nyberg 2020, s. 45). Detta gäller både politik som försöker snedvrída konkurrensen och statliga ingrepp som syftar till att påverka ekonomin i en viss riktning (Friedman 1962, s. 15)⁴. Till skillnad från de liberala strömningar som förespråkar *laissez-faire*, där marknaden sköter sig själv, grundas marknadsliberalismen dock i övertygelsen om att staten behövs på marknaden (Hayek 1944, s. 146). En stark stat, menar man, behövs för att exempelvis motverka monopol (*Jfr.* senare års antitrustdiskussioner gentemot Facebook och Google) och upprätthålla stabilitet och förutsägbarhet på marknaden (Wiberg 2020, s. 75). Likaså för att vidmakthålla den fria konkurrensen och övervinna marknadsmisslyckanden. En stark stat behövs sålunda, om än i passiv och begränsad form (*Jfr.* Philip Cerny:s “konkurrensstaten” från 2010).

En annan viktig del inom den marknadsliberala teoribildningen är synen på öppenhet, frihandel och globalism. Öppna och fria marknader, menar man, leder till att varor och tjänster produceras av den mest effektiva aktören på världsmarknaden (Gustavsson & Kokko 2004, s. 57). Detta medför konkurrensstryck på den egna ekonomin vilket skapar incitament

⁴ Sådana åtaganden ses störa konkurrensens signaler om vem som är mest produktiv och därmed också strypa incitamenten för innovation, effektivisering och entreprenörskap (Nyberg 2020, s. 51).

för arbetsdelning och specialisation (Ravenhill 2016, s. 106). Istället för att alla länder gör allt bidrar således frihandel och öppenhet till utnyttjande av komparativa fördelar, där rikliga tillgångar kan exporteras (*Jfr*: Ricardo 1817). Detta medför ekonomisk effektivitet och att kostnaderna för produktionen blir lägre (detta då en nationell högkostnadsproducent kan ersättas med en mer produktiv global leverantör) (Nyberg 2020, s. 48). För att få till stånd detta på global nivå förespråkas i sammanhanget internationellt samarbete och multilaterala institutioner (Parker 2014, s. 93). Detta förväntas minska transaktionskostnaderna för handel och utbyte, men också skapa ömsesidiga beroenden vilket man menar bidrar till ökad stabilitet och förutsägbarhet (Parker 2014, s. 94).

2.2.2 Protektionism

I motsats till den marknadsliberala teoritraditionen grundas protektionismen i ett ekonomiskt nationalistiskt och politiskt realistiskt tänkande (Gilpin 1987, s. 34). Den utgår således från idén om att det internationella systemet är anarkiskt och att inhemska produktion måste tillförsäkras för att staten inte ska bli beroende av andra. Ur detta följer två viktiga politiska inriktningar. Dels en restriktiv handelspolitik i form av tullar och importbegränsningar (Gilpin 1987, s. 34). Dels en statligt interventionistisk politik i fråga om stöd och subventioner för att tillförsäkra inhemska produktion och tillgång på varor och försörjningsmedel (Wraight 2019, s. 37). Något hårdraget likställer protektionismen "bra" politik med vad som är till fördel för statens intressen och maktanspråk, medan "dålig" politik som utmanar statens autonomi och de inhemska näringarnas konkurrenskraft (Gilpin 1987, s. 35).

En av grundidéerna inom den protektionistiska idéstrukturen är idén om att handel och internationella relationer är ett nollsummespel, en maktkamp som skapar vinnare och förlorare (Cohn 2012, s. 59). För att det egna landets autonomi ska säkras och för att tillgång på produktionsmedel och varor ska garanteras blir därför tullar och tariffier viktiga att tillämpa (Cohn 2012, s. 59). Likaså specifika produktkrav och importförbud som försvårar för utländska aktörer att inta den egna marknaden (Bengtsson 2014, s. 281). Detta ställs i kontrast till ett öppet och fritt oreglerat utbyte som, man menar, leder till ökat beroende, urholkad suveränitet och försvagad makt, eftersom inhemska näringar slås ut och tillgång på strategiska varor för exempelvis säkerhet och försvar riskeras (Bengtsson 2014, s. 281).

Vad ovanstående resonemang visar utgår den protektionistiska teoribildningen från idén om att politik och ekonomi är två sammanlänkade och oskiljbara sfärer (Colantone &

Stanig 2019, s. 130). För att statens säkerhet och oberoende ska garanteras måste, menar man, sålunda också tillgång på varor, försörjningsmedel och produktion garanteras (De Ville & Orbie 2013, s. 150). Detta gör bland annat satsningar på inhemsk tillverkning och självförsörjning viktigt. Likaså subventioner och andra defensiva instrument som syftar till att minimera den egna produktionens sårbarhet och skydda den från internationell prispress och konkurrens (De Ville & Orbie 2013, s. 151). Vid avsaknad av detta, menar man, riskerar statens handlingsutrymme och autonomi försvagas (Bengtsson 2014, s. 281). Dessutom utmanas landets välfärd och möjlighet att självständigt agera utifrån statens säkerhetspolitiska och ekonomiska intressen (Bengtsson 2014, s. 281).

2.2.3 Syn på begrepp & betydelsen av teoribildningarna

En viktig utgångspunkt för denna studie är Stuart Halls syn på begreppsliggörande som en meningsskapande praktik (1997, s. 18). Precis som "röd" betyder stanna och "grön" betyder kör associeras "skydd" med protektionism och "öppenhet" med marknadsliberalism. Vilka begrepp som används i strategin har på så sätt stor betydelse för hur EU kommer uppfattas och vill förstås. De protektionistiska och marknadsliberala teoribildningarna spelar i sammanhanget en viktig roll. Likt vad Nyberg ovan visat, har ett marknadsliberalt språkbruk genom åren dominerat Kommissionens retorik (2020, s. 8). Vad detta dock inneburit, menar Young, är att Kommissionen kunnat inrama och få stöd för en politik som vid flera tillfällen gått stick i stäv med den marknadsliberala politik som förkroppsligat EU (vilket tidigare forskning emellertid också tolkat strategin som ett fall av. *Jfr:* Flam & Wiberg) (2007, s. 790). Diskriminering mellan utländska och inhemska jordbruksproducenter har exempelvis tagit sig uttryck i termer av att säkra livsmedelsförsörjningen inom unionen medan stöd till energisektorn för att göra den inre marknaden mer resilient. På detta sätt, menar Young, har EU kunnat uppfattas som marknadsliberalt även om protektionistisk politik emellertid tillämpats (2007, s. 791). Att analysera vilken begreppsapparat som används i strategin utifrån ett marknadsliberalt och protektionistiskt perspektiv och se detta som en meningsskapande process i hur EU uppfattas och vill förstås är sålunda grundläggande för denna uppsats. Det är inte bara det som sägs som har betydelse utan även hur det sägs (Hall 1997, s. 18).

3. Metod & Material

3.1 Idealtyper & analysverktyg

För att kunna undersöka i vilken teoribildning Kommissionens använda begreppsapparat har sin tyngdpunkt har teorierna använts som idealtyper i uppsatsen. En vanlig beskrivning av en idealtyp är en analytisk konstruktion som forskare kan använda som måttstock och jämförelseobjekt för beskrivande analys (Max Weber i Lindsoug, 1990 s.13). En idealtyp är sålunda inte någon direkt avspiegling av verkligheten utan en abstrahering av vissa "idealtypiska" förhållanden hos en teoribildning eller ett begrepp (Beckman 2007, s. 29). Det som undersöks placeras sedan i förhållande till idealtyperna och slutsatser dras rörande i vilken idealtyp fallet har sin tyngdpunkt (Beckman 2007, s. 28). Ett exempel på en studie som använder idealtyper är Björn Harströms avhandling "Det vi inte får se" som diskuterar censurpolitik i Sverige utifrån tre idealtyper (en libetär, egalitär och perfektionistisk) (2009). Uppgiften bestod sedan i att sortera och jämföra olika riksdagstryck och utskottsdebatter i förhållande till idealtyperna. Vad Harström visar är idealtyper inte något homogent verktyg utan varierar i förhållande till studiens fokus och teoretiska ramar. I denna studie är det just protektionismen och marknadsliberalismen som är av intresse sett till hur EU tidigare begreppsliggjort sin politik och hur det politiska landskapet förändrats på senare år.

3.1.1 Operationalisering av idealtyper

För att kunna sortera och bena ut Kommissionens begreppsapparat utifrån de övertygelser som marknadsliberalismen och protektionismens representerar har idealtyperna strukturerats i två analysverktyg med tillhörande begrepp och kategoriseringar (se nedanstående tabeller). Begreppen har i analysen sedan utgjort det sorteringsinstrument och raster med vilket jag benat ut och analyserat det språkbruk som tagit sig uttryck i strategin. Idealtyperna har på så sätt inte fungerat som en "checklista" över vilka begrepp som nämnts/inte nämnts utan varit ett verktyg för att fånga upp de protektionistiska respektive marknadsliberala begrepp som Kommissionen använt sig av i strategin.

Marknadsliberalism:

En av grundidéerna i den marknadsliberala idéstrukturen och en viktig del i den begreppsapparat som genomsyrat EU:s politik genom åren är öppenhet och fri marknad

(Gustavsson & Kokko 2004). Av denna anledning har begrepp som *samarbete*, *öppenhet* och *globalism* varit viktiga att leta efter i strategin. Likaså *konkurrens* och *marknad*. Konkurrens, menar man, ger inte bara möjlighet för alla att på lika villkor delta i ekonomin (Nyberg 2020, s. 41). Konkurrens medför även *ekonomisk effektivitet*, tillväxt och *konkurrenskraft* (Nyberg 2020, s. 44). Konkurrens är sålunda, i motsats till vad protektionismen menar, något som gynnar *kreativ förstörelse* och effektivitet medan exempelvis *barriärer* och andra *marknadsmislyckanden* något som hämmar den fria konkurrensen och möjligheten för *specialisation* och *arbetsdelning* (Ravenhill 2016, s. 36). Nedanstående tabell illustrerar vart sökarljuset i analysen har riktats för att fånga upp de marknadsliberala begrepp Kommissionen använt sig av i strategin.

Tabell 1: Marknadsliberalt analysverktyg

Kategorier	Tillhörande begrepp
Marknad	Marknad
Konkurrens & Konkurrenskraft	Konkurrens, Konkurrenskraft, Kreativ förstörelse, Konkurrenstryck, Ekonomisk effektivitet
Statlig passivitet	Spelregler, Komplettera, Reglering
Öppenhet & Samarbete	Multilateralism, Öppenhet, Globalism, Samarbete, Handel, Arbetsdelning, Specialisering
Marknadsmislyckanden	Barriär, Marknadsmislyckande

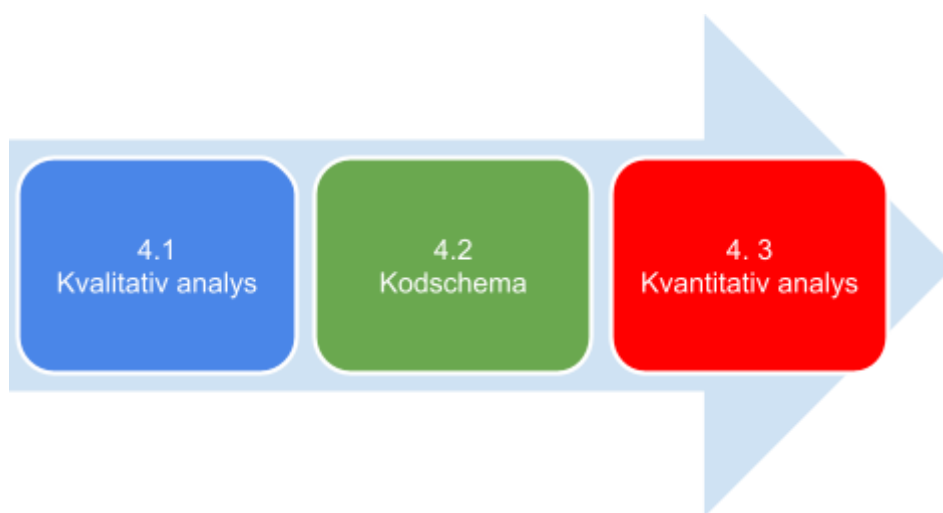
Protektionism:

Vad ovanstående teorigenomgång visar bär staten inom den protektionistiska idéstrukturen en viktig uppgift att påverka marknaden och fördela resurserna på ett sätt som gynnar den egna ekonomin (Lewis 2009, s. 35). Politik och ekonomi förstås inte som åtskilda sfärer, som marknadsliberaler menar, utan som djupt sammanlänkat och oskiljbart (Colantone & Stanig 2019, s. 130). Av denna anledning har begrepp som *stöd* och *hjälpa* varit viktiga att leta efter i strategin. Likaså frågor rörande *skydd* (ex. *tullar* och *subventioner*), *självförsörjning* och *självständighet*. Den egna ekonomin måste skyddas från utländsk konkurrens och inhemsk produktion och produktionsmedel måste säkras för att inte bli *beroende* av andra. Likt som ovan illustrerar nedanstående tabell det analysverktyg som använts för att fånga upp de protektionistiska begrepp som använts i strategin.

Tabell 2: Protektionistiskt analysverktyg

Grundbegrepp	Tillhörande begrepp
Statliga Stöd	Hjälpa, Styra, Statsstöd, Subventioner
Skydd	Skydd, Tullar, Tariff, Importskydd
Suveränitet & Autonomi	Självförsörjning, Självbestämmande, Suveränitet, Obereonde, Strategisk, Säkerhet, Nollsummespel

3.2 Tillvägagångssätt & genomförande

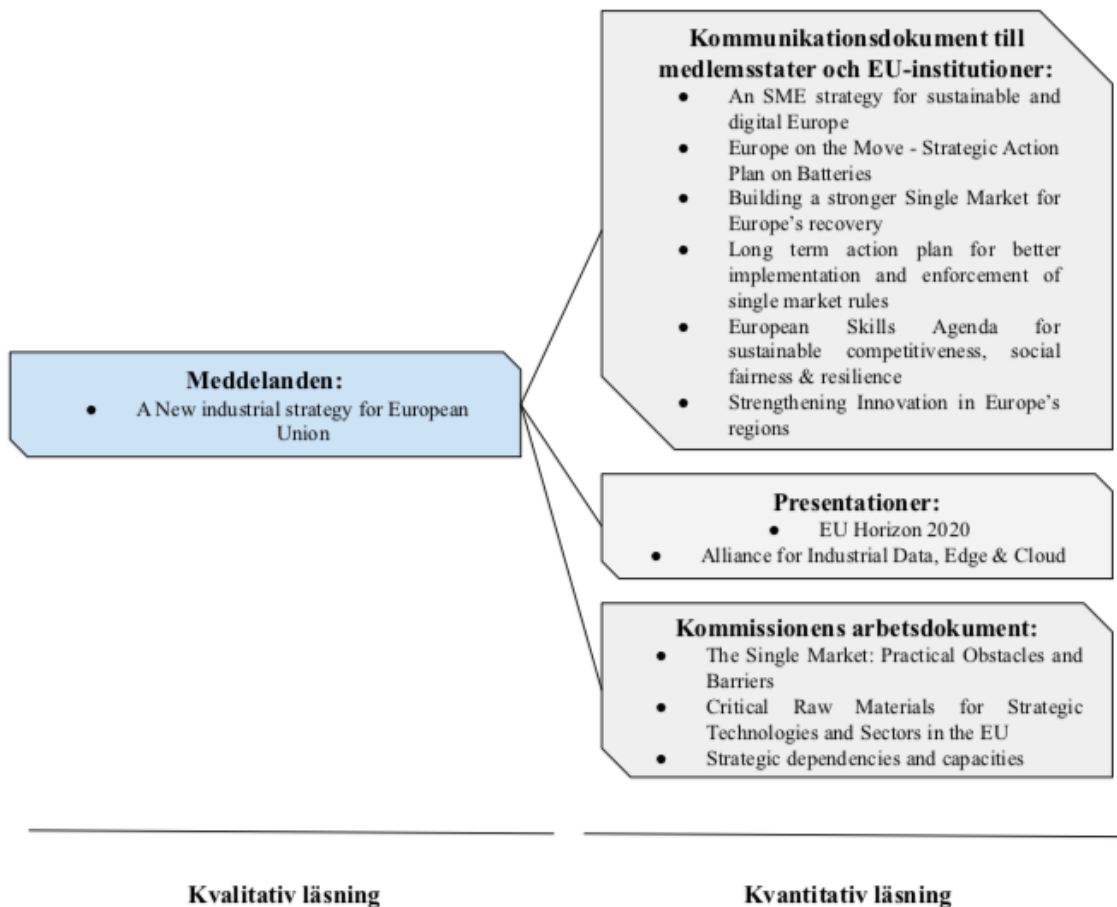
Figur 1: Disposition av analys

För att kunna ta reda på hur idealtyperna tagit sig uttryck i strategin har analysen, i enighet med ovan illustrerade figur, delats upp i tre huvudavsnitt. *I det första avsnittet* har en kvalitativ närläsning av meddelandet “A new Industrial strategy for European Union” genomförts. Idealtyperna har i meddelandet jämförts med den använda begreppsapparaten, applicerats på de förslag som lagts fram och tillämpats på de beskrivningar som framförts. Fokus har med andra ord riktats mot hur idealtyperna tagit sig språkligt uttryck samt i vilka sammanhang begreppen i analysverktyget förts fram. *I det andra avsnittet* har en revidering av analysverktyget gjorts i, vad jag kallar, ett kodschema. Utarbetandet av kodschemat har byggts på de resultat, dvs. de protektionistiska och marknadsliberala begrepp och ordsträngar som fångats upp i den kvalitativa analysen, och lagt grund för den kvantitativa analys som genomförts i *avsnitt tre*. I den kvantitativa läsningen har de använda begreppens omfång och bredd studerats. Detta har gjorts via det webbaserade datorprogrammet Voyant i samtliga dokument som publicerats i strategins namn. Fokus för den kvantitativa analysen har legat i att analysera (1.) hur ofta begreppen omnämnts, (2.) i vilka dokument begreppen omnämnts,

samt (3.) med vilka begrepp begreppen tagit sig uttryck tillsammans med (detta genom att räkna ordsträngar och korrelationskoefficienten mellan begreppen).

Motiven bakom analysens utformning har grundats i att både en kvalitativ och kvantitativ analys behövts för att kunna ge en rättvisande bild av begreppsanvändningen i strategin. Å ena sidan skulle på grund av tids- och utrymmesskäl en kvalitativ analys inte kunna tillämpas på hela materialet. Å andra sidan skulle en kvantitativ läsning vara otillräcklig sett till de tolkningssvårigheter som är behäftade med metoden (Boréus & Kohl 2018, s. 79). Ett begrepp som skydda som exempelvis både används i protektionistiska ordalag för att skydda staten och som ett marknadsliberalt i termer av att skydda individen skulle inte kunna sorteras på ett tillförlitligt sätt endast genom en kvantitativ läsning. Att en kvalitativ närläsning genomförts var sålunda en förutsättning för att den kvantitativa analysen skulle bli träffsäker medan en kvantitativ fjärläsning en nödvändighet för att kunna säkerställa att den begreppsapparatur som identifierades i den kvalitativa analysen också avspeglades i strategin i stort. Av denna anledning var det också av betydelse att revidera analysverktyget (till ett kodschema) efter att den kvalitativa läsningen genomförts. Om detta inte hade gjorts skulle det finnas stor risk att begreppen skulle sorterats under fel idealtyp, ett mätfel som skulle skada både uppsatsens reliabilitet och vinsterna av att addera en kvantitativ läsning till analysen.

3.3 Material & materialavgränsningar

Figur 2: Material

Kommentar: Majoriteten av dokumenten har publicerats 2020 i anslutning till att meddelandet offentliggjordes den 10:e Mars. Dokumenten EU horizon 2020, Building a stronger single market och strategic dependencies & capacities har publicerats 2021.

Det material som använts i uppsatsen är kommunikationsdokument, arbetsdokument, presentationer och s.k. meddelanden publicerade av Europeiska kommissionen. Samtliga dokument har publicerats på engelska och haft en omfattning mellan 20 och 55 sidor. Likt vad ovanstående figur visar har meddelandet "A New Industrial Strategy for European Union" använts i den kvalitativa läsningen medan samtliga dokument som publicerats i strategins namn i den kvantitativa. Meddelandet har i sammanhanget operationaliserats som det övergripande dokument där riktlinjerna för strategin arbetats fram, medan presentations-, kommunikations- och arbetsdokumenten de dokument där riktlinjerna sedan diskuterats och områdesspecifikt fördjupats (Europeiska Kommissionen 2022). Valet att använda meddelandet i den kvalitativa läsningen grundades i att det var det enda dokument där strategin som helhet diskuterades.

Materialinsamlingen har avgränsats i enighet med uppsatsens syfte. Därför har tal, pressmeddelanden, debattinlägg och hur medlemsländerna ställer sig till strategin inte tagits med. Även om ett sådant material förvisso hade kunnat vidga förståelsen för strategin finns det emellertid ingen given överensstämmelse mellan materialet och hur den *de facto* strategin sedan begreppsliggjorts. Tvärtom skulle ett sådant tillvägagångssätt medföra validitetsproblem och att man inte skulle undersöka det man har för avsikt att undersöka. Materialinsamlingen har på så sätt inte haft som syfte att inhämta källor som representerar allt som skrivits om strategin. Snarare har materialinsamlingen varit ett verktyg för att på ett fokuserat och systematiskt sätt komma så nära Kommissionens begreppsapparat i strategin som möjligt.

4. Analys

4.1 Kvalitativ analys

Den 10:e mars 2020 presenterade Europeiska kommissionen en ny strategi för Europas industriella framtid. Syftet med strategin är att staka ut den väg EU behöver gå för att påskynda den gröna och digitala omställningen samt stärka EU:s konkurrenskraft och strategiska autonomi (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 1). Nedan följer en djupgående analys av det språkbruk Kommissionen använt sig av för att beskriva och begreppsliggöra meddelandet "A new Industrial Strategy for European Union" (Europeiska Kommissionen 2020a). Analysen är disponerad tematiskt med avstamp i de idealtyper som ovan utarbetats.

4. 1.1 Konkurrens & Konkurrenskraft

Vad som framgår i meddelandet väljer Kommissionen att inleda med följande beskrivning av strategin:

"We need a European industrial policy based on competition, open markets, world-leading research and technologies and a strong single market which brings down barriers and cuts red tape. And we must resist the simplistic temptations that come with protectionism or market distortions, while not being naïve in the face of unfair competition"

Europeiska Kommissionen (2020a, s. 1)

Vad beskrivningen pekar på och vad som avspeglar retoriken i meddelandet sätter Kommissionen stor vikt vid konkurrens och konkurrenskraft i strategin. Å ena sidan beskriver man konkurrensen som ett rättviseargument där alla aktörer och företag på lika villkor får möjlighet att delta i ekonomin (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 1). Å andra sidan beskriver man det, likt vad Nybergs studie framfört, som ett verktyg som frambringar konkurrenskraft, tillväxt och innovation (2020, s. 6). Det sistnämnda tillskrivs i meddelandet även ha betydelse sett till den gröna och digitala transitionen då innovation och mångfald förväntas snabba på omställningen ifråga (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 1). Genom att framhålla värdet av konkurrens väljer man även i sammanhanget att explicit ta avstånd från protektionismens idéer. Beträffande den digitala och gröna omställningen skriver man exempelvis att; "Europe's response cannot be to mimic the protectionist or distortive policies of others. Being competitive requires competition – both at home and in the world" (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 1). Man begreppsliggör med andra ord vikten av

konkurrens både genom att distansera sig från den protektionistiska politik som tillämpats i andra länder på senare år och genom att tillmäta konkurrensen som det enda verktyg för att “bring the best out of our companies” och göra dem mer konkurrenskraftiga globalt (Europeiska Kommissionen 2020, s. 2).

4.1.2 Statlig passivitet

Kommissionen konstaterar i meddelandet att EU:s roll för EU:s industriella framtid är att underlätta och ge förutsättningar för den industriella omställningen. I linje med en marknadsliberal logik sätter man i sammanhanget stor tilltro till marknadens krafter att styra ekonomin och ser sig själv endast som ett komplement och verktyg för att marknaden ska fungera mer friktionsfritt. Man uttrycker exempelvis “...this strategy recognises the strength and the role of the European Union, primarily as an enabler and regulator” (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 4). Vad uttalandet implicerar är det inte EU utan industrin som är det primära handlande subjektet för omställningen. EU är, likt citat uttrycker, snarare en “möjliggörare” och “reglerare” som genom standardisering, harmonisering och förbättrad infrastruktur (såväl digital som fysisk) ser till att marknaden vidgas och att marknadens aktörer skyddas och får ett större spelutrymme i ekonomin. Likt som i föregående avsnitt beskrivs vinsterna av detta förhållningssätt till marknaden även här i termer av stärkt konkurrens och främjad innovation (Europeiska Kommissionen 2020a:4).

Kommissionens framhållna bild av EU som en mer passiv aktör på marknaden kan emellertid ifrågasättas. Vad som vid tillfällen går att observera framställs EU som en mycket mer aktiv och framträdande aktör som ska hjälpa, visa vägen och sålunda ersätta marknaden som den som ska driva utvecklingen framåt (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 13). Gång på gång betonar man exempelvis vikten av att EU ska “provide a direction” för investeringar, innovation och satsningar. Vad sådana uttalanden implicerar är det EU (och inte marknaden) som politiskt ska bestämma hur den europeiska ekonomin ska se ut (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 13). På detta sätt blir EU i sammanhanget det huvudsakliga subjektet för omställningen medan marknaden endast det objekt inom vilket EU är arkitekt och vägvisare. Sett till den tidigare forskningen kan två förklaringar anföras till denna mångtydighet. Det kan, liksom Young menar, dels bero på att man försöker linda in den protektionistiska politiken i ett marknadsliberalit språkbruk och därigenom visa att man står bakom marknadsliberalismens idéer (2007, s. 790). Dels, likt vad Lewander mfl. anför, att

strategin är en del av en vidare retorisk förskjutning inom EU där frågor såsom strategiskt beroende, stöd och självförsörjning blivit allt viktigare (2021, s. 64).

4.1.3 Marknadsmislyckanden

Ett begrepp som löper som en röd tråd genom strategin är marknadsmislyckande (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 11). Vad som går att betrakta förekommer begreppet i huvudsak i tre olika typer av sammanhang i meddelandet. För det första förekommer det som ett marknadsmislyckande ifråga om den gröna och digitala transitionen där man anser att marknadens krafter varit otillräckliga när det kommer till att komma med investeringar till dessa branscher. För det andra när det gäller infrastruktur, framförallt digital sådan, vilket man menar bromsat in marknadens utvidgning och hämmat de gröna och digitala näringarnas expansion och storlek. För det tredje gällande arbetskraftsbrist i de mest högteknologiska och avancerade industrierna i Europa vilket man anför bromsat in deras tillväxt (Europeiska kommissionen 2020a, s. 11). Genom att begreppsliggöra dessa “problem” som marknadsmislyckanden visar man i sammanhanget att statliga stöd till dessa sektorer är förenliga med den politik man tidigare fört – det vill säga att stöden endast är riktade mot de “situationer” där en effektiv och fungerande marknad inte har lyckats skapas på egen hand (Nyberg 2020, s. 51).

Vad som går att betrakta döljer användningen av begreppet dock emellertid en mer marknadsfientlig politik. Likt vad som framgår i meddelandet bedöms “mislyckandena” i flera sammanhang utifrån politiska mål och ambitioner om att exempelvis skapa “världsledande” industriproduktion och att inte hamna bakom i konkurrensen (Europeiska kommissionen 2020a, s. 9). Att sträva efter att bli “a world-leading actor in strategic sectors” handlar inte om att följa marknadens principer i fråga om utbud och efterfråga utan om att välja vinnare. Likaså, att försöka att inte hamna bakom i konkurrensen är i synnerhet ett politiskt mål och inte ett mislyckande i fråga om konkurrens, arbetsdelning och fri marknad (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 9). Även om språkbruket förvisso kan betraktas marknadsliberalt blir politiken således betydligt mer marknadsfientlig i sammanhanget.

4.1.4 Öppenhet och samarbete

Ett framträdande marknadsliberalt ideal som färgat kommissionens retorik i meddelandet är betydelsen av öppenhet och internationellt samarbete. Samarbete, och vad Kommissionen kallar “partnership”, betraktas i meddelandet både som önskvärt och något man vill fördjupa

(Europeiska Kommissionen 2020a, s. 9). Även vinsterna av öppenhet och samarbete betonas explicit. Likt som ovan handlar det i huvudsak om att stärka EU:s konkurrenskraft och tillväxt, men även om att öka utbytet av exempelvis kunskap, kultur och människor med andra delar av världen (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 7). För att möjliggöra detta betonas bland annat vikten av att aktivt vidga frihandelssystemet men också att minska de icke-tariffära hindren för handel och utbyte med andra (Europeiska Kommissionen 2020, s. 6). Man uttrycker exempelvis:

“The openness of Europe’s economy is at the source of its prosperity and competitiveness [...] The rules-based multilateral trading system and the World Trade Organization are indispensable to ensure open markets and a level playing field”

Europeiska Kommissionen (2020a s.6)

Att Kommissionen lägger ett så stort fokus på öppenhet och samarbete i sammanhanget innebär dock inte att man endast ser dessa frågor som eftersträvansvärda. Tvärtom tar sig emellertid en mycket framträdande skeptism mot öppenhet uttryck i meddelandet (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 2). Detta utkristalliserar sig inte minst när värdet av rättvisa spelregler diskuteras. De krav som finns på europeiska företag, menar man, måste även gälla för de utländska företag som vill delta på EU:s inre marknad. Öppenhet, när endast EU tillämpar en öppen och marknadsorienterad politik, förstås tvärtom slå tillbaka mot EU och hämma både unionens konkurrenskraft och tillväxt. Man uttrycker exempelvis; “although the EU's industry is highly integrated in global value chains and operates globally, the EU should not be naïve to threats to fair competition and trade” (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 6). Uttalandet kan tolkas som att öppenhet är önskvärt, men endast om öppenheten sker på lika villkor. Vid avsaknad av rättvisa spelregler kan EU tvärtom bli tvunget att åberopa en mer restriktiv politik vilket också avspeglas när Kommissionen i meddelandet bland annat diskuterar vikten av importkontroller och tullar när varor inte lever upp till EU:s regelverk beträffande konkurrens och produktkrav (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 5).

4.1.5 Statsstöd

Vad som går att konstatera utgör även statsstöd ett viktigt tema i strategin. Innebörden av begreppet tar sig dock i meddelandet uttryck på två mycket olika sätt. Å ena sidan diskuteras statsstöd som något positivt i meddelandet när det kommer till “important public interests” beträffande exempelvis miljö och energi (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 6). Å andra

sidan betraktas det som skadligt för den fria konkurrensen och något man vill begränsa eller till och med stoppa (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 3). Samtidigt som man exempelvis betonar vikten av att ge stöd till de gröna näringarna för att på så sätt snabba på omställningen uttrycker man sig exempelvis kritisk till de länder som ger subventioner och statliga stöd till sina industrier (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 3). Sett utifrån såväl Youngs som Nybergs studier avspeglar denna mångtydighet dock i stor utsträckning den retorik som tidigare förts inom EU (2007, 2020). Statsstöden är nämligen i huvudsak riktade mot de sektorer där man tidigare, likt ovan, identifierat luckor i marknadens funktionssätt medan kritiken mot statsstöd mångt och mycket avspeglar resonemanget om rättvisa spelregler som man tidigare fört fram (Europeiska kommissionen 2020a, s. 3). Även om en protektionistisk politik sålunda tillämpas ifråga är språkbruket marknadsliberalt i sammanhanget.

4.1.6: Skydd

Även om ett marknadsliberalt språkbruk varit mest tydligt framträdande i meddelandet finns det även explicita uttryck för en mer protektionistisk retorik i strategin (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 2). Vad som noteras i meddelandet framkommer exempelvis en mycket framträdande protektionistisk argumentation när det kommer till skydd och stöd till, vad Kommissionen kallar, sektorer som är av strategisk betydelse för Europas framtid (*Jfr.* Young 2007). Bland annat uttrycker man att “Europe needs to make the most of localisation as an opportunity to bring more manufacturing back to the EU in some sectors” (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 2). De sektorer som framhävs ha störst betydelse i sammanhanget är läkemedelsbranschen, jordbruket och försvarsindustrin. Men, likt som ovan, framhävs även de gröna näringarna ifråga. I sammanhanget inramas åtagandena i termer av säkerhet och man menar att EU:s säkerhet utmanas om dessa sektorer inte skyddas och tillförsäkras i unionen.

Till detta beskrivs även skydden i mer ekonomiska termer i meddelandet. Bland annat uttrycker man:

“Europe will always be the home of industry. And with this strategy, the European Commission is ready to do what it takes to make sure it stays that way”

Europeiska Kommissionen (2020a, s. 2)

Vad citatet visar är Kommissionen beredd att göra allt som krävs för att trygga industriproduktion och tillgång på varor och försörjningsmedel inom unionen. Ett tydligt exempel på detta är när konkurrensförhållandena gentemot omvärlden diskuteras (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 2). Även om Kommissionen framhåller att den nuvarande konkurrenspolitiken är den bästa politiken för att stärka unionens tillväxt, menar man att EU kommer missgynnas om man inte agerar gentemot de länder som ger statliga stöd åt sina industrier. Förutsättningarna måste med andra ord förbättras för att konkurrera och alla medel till buds, även skydd och tullar, ska kunna tillämpas i detta syfte (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 2).

4.1.7 Suveränitet & autonomi

Avslutningsvis lyfts även begreppen suveränitet och oberoende fram i meddelandet. Innebörden av dessa begrepp handlar dels om strategiskt oberoende där man, likt ovan diskuterat, inte vill bli alltför beroende av omvärlden i strategiskt viktiga sektorer (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 14). Dels om suveränitet i fråga om att skydda Europas industri och värderingar. Vad gäller strategiskt oberoende inlindar man åtagandena i huvudsak i en marknadsliberal retorik och begreppsapparat (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 5). Man menar att genom “...reducing the dependence on others for things we need most” gör man också marknaden och dess funktionssätt mer resilient (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 13). Om det exempelvis inte finns rätt läkemedel vid en kris, menar man, fungerar inte marknaden (*Jfr.* COVID-19 pandemin). Liknande argument anförs även vad gäller livsmedel, energitillförsel och försvar (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 13). När det kommer till suveränitet och att skydda EU:s industri och värderingar blir det marknadsliberala språkbruket emellertid mindre framträdande. Här likställer man snarare “reduced dependence” och “boosted competitiveness” (ex. inom kritiska material och teknologier) liksom EU:s möjlighet att “affirm its voice and uphold its values” (Europeiska Kommissionen 2020a, s. 1). Språkbruket blir i sammanhanget betydligt mer protektionistiskt sett utifrån hur Kommissionen tidigare begreppsliggjort sin politik.

4.1.8 Sammanfattande ord

Vad som i ovanstående analysdel observeras tar sig det marknadsliberala språkbruket ett explicit uttryck i meddelandet. Detta uppmärksammas även när insatser som i regel förknippas med protektionistisk politik diskuteras. Diskriminering mellan utländska och

inhemska företag motiveras exempelvis i termer av att skapa rättvisa spelregler på marknaden medan exempelvis satsningar på inhemsk produktion för att övervinna marknadsmisslyckanden och göra den inre marknaden mer resilient (*Jfr*: Hettne 2020, s. 8). Vad som också noteras framkommer även en mer framtonad protektionistisk retorik i meddelandet. Detta gäller framförallt politik beträffande suveränitet, skydd och orättvis handel och visar på ett skifte i den retorik som tidigare förts inom unionen.

4.2 Kodschema

I detta avsnitt presenteras det kodschema som kommer användas för att kvantifiera Kommissionens använda språkbruk i strategin. Utarbetandet av kodschemat är en revidering av ovanstående analysverktyg och bygger på de resultat, dvs. de protektionistiska och marknadsliberala begrepp som fångats upp i ovanstående läsning. Då dokumenten, likt meddelandet, är publicerat på engelska kommer kodningsenheterna i kodschemat att skrivas på engelska.

4.2.1 Marknadsliberalism

I nedanstående kodschema har en rad revideringar och tillägg gjorts i förhållande till det tidigare analysverktyget. Vad analysen visar används inte begreppen globalism, ekonomisk effektivitet komplettera, kreativ förstörelse och arbetsdelning i meddelandet och har därför inte tagits med i kodschemat. Andra marknadsliberala begrepp har dock identifierats och istället lagts till. I avsnittet “öppenhet & samarbete” har exempelvis begreppet partner[skap] använts för att beteckna samarbete med andra länder. Liknande observeras i avsnittet “statlig passivitet” där reglerare, harmonisering och möjliggörare använts. I med att harmonisering och möjliggörare båda är nära besläktade med begreppet komplettera och reglerare med reglering har de tagits med i kodschemat. Detta har även gjorts vad gäller begreppen lucka/gap och restriktioner vilka använts i samband med att marknadsmisslyckanden diskuterats i meddelandet.

Flera begrepp som kan hänföras till analysverktyget och den marknadsliberala idealtypen har även använts i mer protektionistiska ordalag i meddelandet och därför omformulerats som ordsträngar i kodschemat. Begreppet resiliens har exempelvis både använts som ett marknadsliberalt begrepp i fråga om resilient marknad som ett protektionistiskt i termer av resilient ekonomi och industri (liknande gäller även begreppen skydd och rättvisa). För att kodningen i den kvantitativa analysen ska bli träffsäker kan dessa

begrepp inte behandlas likt de andra begreppen utan måste sättas samman med andra ord (ordsträngar) för att säkerställa att de använts i en marknadsliberal andemening⁵.

Tabell 3: Marknadsliberalitets kodschema

Kategorier	Kodningsenheter
Konkurrens & konkurrenskraft	Competition, Competitiveness
Statlig passivitet	Regulator/Regulation, Standard[isation], Harmonisation, Enabler
Marknadsmislyckande	Market Failure, Restrictions, Barrier, Gap
Öppenhet & samarbete	Cooperation, Open, Partners[hip], Trade, Specialization, Multilateralism
Marknad	Market[s]

Begrepp i ordsträngar

Skydd	Individual protection, Investment protection, Innovation protection
Rättvisa	Just/Fair Competition, Just/Fair rules
Resiliens	Resilient market, Resilient trade

4.2.2 Protektionism

I likhet med det marknadsliberala kodschemat har ett antal revideringar gjorts i förhållande till analysverktyget. Självförsörjning, självbestämmande och subventioner har exempelvis inte tagits med. Likaså tariffer och importskydd då de inte omnämns i meddelandet. Till detta har även tillägg gjorts. Detta gäller dels begreppen hot och risk vilka använts i samband med att strategiskt oberoende diskuterats, dels världsledande och vägledning som använts för att beskriva vikten av statliga stöd. I kodschemat har även en rad ordsträngar inkluderats eftersom flera begrepp i meddelandet använts för att beteckna både marknadsliberal och protektionistisk politik. Ett exempel är "skydda" som både har använts i termer av att skydda individen (marknadsliberalism) som att skydda ekonomi och industri (protektionism).

Likt vad som går att betrakta har jag i kodschemat valt att placera begreppen "soveränitet" och "strategiskt oberoende" i två separata kategorier. Även om dessa begrepp har snarlik innebörd delas de upp i två kategorier då soveränitet i meddelandet i huvudsak handlat om självbestämmande och skydda värderingar medan strategiskt beroende om att snedvrída produktionsstrukturen i syfte att tillförsäkra strategiskt viktiga varor och material.

⁵ Av just denna anledning har också de begrepp som inte omnämns i meddelandet inte tagits med. Ett begrepp som "globalism" skulle likväl beskrivas som något positivt i marknadsliberala termer som något negativt i mer protektionistiska. *Jfr:* Kurt Wickmans "Rädslan för globaliseringen" (1997).

Tabell 4: Protektionistiskt kodschema

Kategorier	Kodningsenheter
Suveränitet	Sovereignty, Values
Strategiskt oberoende	[In]Dependence/dependent, Threats, Security, Risk, Strategic, Autonomy
Statliga stöd	Aid, Direction, Help, World-leading

Begrepp i ordsträngar

Skydd	Trade Protection, Strategic Protection, Protection of Strategic Industries, Protection of Strategic Materials, Tull Protection
Orättvisa	Just Trade
Resiliens	Resilient industry

4.3 Kvantitativ analys

I denna tredje och sista del av analysen appliceras ovan utarbetade kodschema på samtliga dokument som publicerats av Kommissionen i strategins namn. Analysen inleds med att ge en kortare överblick över hur frekvent begreppen i materialet förekommer för att sedan analysera med vilka begrepp dessa förekommit tillsammans med respektive om mönster eller avvikelser till den kvalitativa analysen kan identifieras. För att undvika mätfel i processen har kodningen genomförts vid två tillfällen.

4.3.1 Förekomst av begrepp

I nedanstående tabell observeras att de marknadsliberala begreppen dominerar Kommissionens använda språkbruk i strategin, detta även om begreppen [in]dependent och dependence förekommer med hög frekvens. Fördelat i de olika kategorierna omnämns strategiskt oberoende flest gånger (1586) följt av marknad (1086), statlig passivitet (1077), öppenhet & samarbete (730), marknadsmisslyckande (616), konkurrens & konkurrenskraft (408), statliga stöd (280) och suveränitet (94). Om man därtill även delar upp begreppsanvändningen utifrån de två kodscheman som arbetats fram omnämns de marknadsliberala begreppen 3917 gånger medan de protektionistiska 1960, varav kategorin strategiskt oberoende utgör mer än tre fjärdedelar av dessa.

Tabell 5: Begreppens användning uttryckt i antal

Begrepp	Antal
---------	-------

Market[s]	1086
Regulation & Regulator	784
[In]Dependent & Dependence	420
Competitiveness & Competition	219 + 189
Risk	385
Strategic	379
Security	328
Restrictions	280
Trade	236
Standardisation	193
Barrier	192
Partner[ship]	184
Help	134
Cooperation	131
Open	115
Harmonization	100
[State] Aid	80
Values	77
Gap	74
Market Failure	70
World-leading	59
Autonomy	52
Specialisation	45
Threat	22
Multilateralism	19
Sovereignty	17
Direction	7
Enabler	0

Källor: Europeiska Kommissionen (2020b, 2020c, 2020d, 2020e, 2020f, 2020h, 2021a, 2021b, 2021c).

Något förvånande omnämns emellertid begreppen konkurrens och konkurrenskraft i betydligt lägre utsträckning i strategin än vad den kvalitativa analysen gav intrycket av. Liknande observeras i att strategiskt oberoende omnämns betydligt oftare än vad de gjorde i meddelandet. Medan strategiskt oberoende i den kvalitativa analysen mest tar sig uttryck som en parentes i förhållande till övriga diskussion är kategorin den vanligast förekommande i den kvantitativa läsningen. En möjlig förklaring till denna diskrepans är att COVID-19 kom att klassificeras som en pandemi dagen efter att meddelandet offentliggjordes (WHO 2020). Detta har med sannolikhet påverkat Kommissionens världsbild när efterkommande dokument om strategin publicerats. Inte minst har detta haft betydelse sett till EU:s strategiska oberoenden då tillgång på strategiska varor (såsom läkemedel) blev allt viktigare under pandemin när gränser stängdes och handelsförbindelser blockerades (UNCTAD 2020). Stöd

för denna tolkning uttrycks även i dokumentet “Building a stronger single market for Europe’s recovery” (2021a, s. 4):

“Openness to trade and investment is a strength and source of growth and resilience for the EU, as a major importer and exporter. Nevertheless, COVID-19 impacted negatively global supply chains and led to shortages in Europe. As the 2020 Industrial Strategy underlined, the EU needs to improve its strategic autonomy in key areas.”

Nedanstående tabell tar sin utgångspunkt i vilka dokument de olika begreppen omnämns i. Vad som går att observera råder det ett tydligt mönster ifråga; i de dokument som ämnar till att diskutera den inre marknaden omnämns de marknadsliberala begreppen i större utsträckning medan i de dokument där fokus ligger på att tillförsäkra specifika varor och material de protektionistiska begreppen. Mönstret indikerar en framtonad marknadsliberal retorik när politik inom EU diskuteras medan en mer protektionistisk när politik diskuteras gentemot omvärlden i stort. Avvikelser från mönstret noteras även. Dokumentet “Building a stronger Single Market for Europe's recovery” har exempelvis ett tydligt fokus på strategiskt oberoende även om dokumentets titel och titelbeskrivning implicerar ett marknadsfokus (2021). Liknande observeras vad gäller statliga stöd i dokumentet “Business Journey on the Single Market: Practical Obstacles and Barriers” (2021). En ytterligare avvikelse är att fokuset på konkurrens och samarbete är betydligt större i dokumentet om batterisatsningar än suveränitet (som inte nämns alls i dokumentet) och strategiskt oberoende vilka Flam i den tidigare forskningen menade var huvudmotiven bakom satsningarna (2021).

Tabell 6: Förekomst av begrepp i respektive dokument presenterat i kodschejms kategorier

Kategori	European Skills agenda	Strategic dependencies capacities	Practical obstacles and barriers	Strengthening innovation in Europe	EU Horizon 2020	Long term action plan	An SME strategy	Alliance For Industrial Data, Edge & Cloud	Action plan on Batteries	Critical Raw Materials	Building a stronger market
Marknad	33	59	588	11	0	112	56	12	17	113	88
Statlig passiv...	19	102	511	10	8	42	21	24	16	35	286
Suveränitet	0	18	4	0	1	0	2	15	0	20	34
Strategiskt oberoende	26	704	155	22	28	15	22	87	21	233	273
Statliga stöd	5	70	74	5	3	3	10	9	7	19	75
Konkurrens	14	199	180	52	7	11	22	34	32	42	155
Öppen & sam..	82	168	153	45	61	43	43	30	33	21	97
Marknadsmis	8	61	310	4	2	18	21	1	6	5	170

Källor: Europeiska Kommissionen (2020b, 2020c, 2020d, 2020e, 2020f, 2020h, 2021a, 2021b, 2021c).

4.3.2 Ordsträngar

För att säkerställa att användningen av begreppen “rättvisa”, “resiliens” och “skydd” sorteras under rätt idealtyp behöver dess sammanhang och sammansättning med andra ord (s.k. ordsträngar) även tas i beaktande. Vad som nedanstående tabell visar används begreppet skydd i huvudsak i termer av handelsskydd (51) snarare än skydd av individ och investeringar (20 + 10). Viktigt att notera används dock begreppet i en mycket begränsad omfattning i termer av att skydda Europas industri (7) vilket tyder på att det protektionistiska språkbruket är mindre framtonat även om protektionistisk politik diskuteras ifråga. Begreppen resiliens och rättvisa tar sig i motsats ett mer framträdande marknadsliberalt uttryck i strategin. Fokus ligger i första hand på resilient marknad (25) och rättvisa spelregler och konkurrens (119 + 63) snarare än resilient industri (0) och rättvis handel (38).

Tabell 7: Förekomst av ordsträngar rangordnat i antal

Grundbegrepp	Antal ordsträngar
Just/Fair	1. Just/Fair Rules (119), 2. Just/Fair Competition (63) 3. Just/Fair Trade (38)
Protection	1. Trade protection (51), 2. Investment protection (20), 3 Individual Protection (18) 4. Protection of industries/materials (7), 5. Innovation protection (5), 6. Strategic Protection (1), 7. Tull Protection (0)
Resilient	1. Resilient Market (25), 2. Resilient trade (7), 3. Resilient Industry (0)

Källor: Europeiska Kommissionen (2020b, 2020c, 2020d, 2020e, 2020f, 2020h, 2021a, 2021b, 2021c).

I den sista och avslutande tabellen nedan presenteras de begrepp från kodschemat som använts mest frekvent i respektive dokument samt med vilka begrepp dessa förekommit tillsammans med flest gånger. Uträkningen av tabellen har, likt som ovan nämnts, gjorts genom en korrelationsanalys via datorprogrammet Voyant. För att göra tabellen mer lättläslig presenteras inte korrelationskoefficienten i tabellen. Likaså presenteras kommentarerna till tabellen tematiskt i enighet med det utarbetade kodschemats disposition och innehåll.

Tabell 8: Begreppskorrelation mellan begreppen i respektive dokument uttryckt i högst och lägst korrelationskoefficient (topp 3).

European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness & resilience:					
	Market	Help	Cooperation	Strategic	Partners
Högst frekvens	Partners, Open Resilience	Partners, Resilience, Open	Partners, Standard Resilience	Partners, Resilience, Risk	Cooperation, Market, Strategic
Lägst frekvens	Risk, Direction, Specialisation	Risk, Competitiveness, Cooperation	Barrier, Competitiveness, Help	Barrier, Standard, Specialisation	Competitiveness, Specialisation, Risk
Strategic dependencies and capacities:					
	Dependence	Strategic	Competitive...	Risk	Trade
Högst frekvens	Strategic, Security, Risk	Dependence, Resilience, Risk	Partner, Open, Resilience	Resilience, Help, Dependence	Partners, Strategic, Regulator

Lägst frekvens	Competitiveness, Partner, Market	Partners, Regulator, Competitiveness	Strategic, Dependence, Market	Gap, Trade, Security	Risk, Security, Help
----------------	----------------------------------	--------------------------------------	-------------------------------	----------------------	----------------------

The Single Market: Practical Obstacles and Barriers:

	Market	Regulator	Restriction	Barrier	Security
Högst frekvens	Barrier, Regulator, Restriction	Standard, Market, Competitiveness	Barrier, Security, Competitiveness	Market, Gap, Restriction	Cooperation, Competitiveness, Restriction
Lägst frekvens	Cooperation, Aid, Market Failure	Security, Help, Aid	Market Failure, Help, Aid	Security, Market Failure, Aid	Barrier, Help, Standard

Strengthening Innovation in Europe's regions:

	Specialisation	Help	Strategic	Partner	Cooperation
Högst frekvens	Market, Partners, Cooperation	Cooperation, Aid, Partners	Partner, Open, Cooperation	Strategic, Cooperation, Specialisation	Partner, Specialisation, Strategic
Lägst frekvens	Aid, Regulator, Resilient	Regulator, Market, Open	Aid, Gap, Competitiveness	Competitiveness, Gap, Aid	Competitiveness, Gap, Opn

EU Horizon 2020:

	Risk	Partner	Open	Competitive...	Cooperation
Högst frekvens	Security, Help, Dependence	Cooperation, Security, Competitiveness	Cooperation, Partner, Autonomy	Security, Partner, Help	Partner, Open, Autonomy
Lägst frekvens	Resilience, Open, Partners	Harmonisation, Regulator, Risk	Regulator, Risk, Harmonisation	Regulator, Standard, Resilience	Standard, Harmonisation, Regulator

Long term action plan for better implementation and enforcement of single market rules:

	Market	Regulator	Cooperation	Barrier	Security
Högst frekvens	Cooperation, Gap, Barrier	Restriction, Cooperation, Gap	Market, Regulator, Gap	Competitiveness, Trade, Market	Partner, Help, Market
Lägst frekvens	Trade, Security, Strategic	Risk, Trade, Competitiveness	Harmonisation, Competitiveness, Strategic	Partner, Strategic, Security	Gap, Barrier, Competitiveness

An SME strategy for sustainable and digital Europe

	market	barrier	help	risk	trade
Högst frekvens	Barrier, Gap, Trade	Trade, Market, Gap	Aid, Gap, Regulator	Help, Gap, Resilience	Cooperation, Barrier, Market
Lägst frekvens	Competitiveness, Resilient, Security	Risk, Security, Help	Competitiveness, Barrier, Security	Restriction, Barrier, Security	Resilience, Aid, Security

Europe on the Move – Strategic Action plan on Batteries

	Market	Strategic	Trade	Compative...	Partners
Högst frekvens	Barriers, Gap, Competitiveness	Security, Help, Cooperation	Market, Barrier, Risk	Standard, Cooperation, Regulator	Cooperation, Standard, Trade
Lägst frekvens	standard, Risk, Security	Regulator, Gap, Barrier	Open, Gap, Help	Rlisk, Secure, Help	Regulator, Gap, Barrier

Alliance for industrial Data, Edge & Cloud:

	Risk	Compative...	Values	standard	Market
Högst frekvens	Competitiveness, Regulator, Help	Specialisation, Regulator, Risk	Market, Strategic, Open	Regulator, Market, Strategic	Open, Values, Standard
Lägst frekvens	Cooperation, Open, Market	Strategic, Market, Value	Help, Regulator, Competitiveness	Cooperation, Resilient, Help	Specialisation, Risk, Competitiveness

Critical Raw Materials for Strategic Technologies and Sectors in the EU

	Market	Risk	Strategic	Competitive...	Security
Högst frekvens	Risk, Values, Competitiveness	Market, Strategic, Competitiveness	Autonomy, Risk, Dependence	Competitiveness, Market, Security	Autonomy, Risk, Competitiveness

Lägst frekvens	Trade, Restriction, Autonomy	Standard, Trade, Resilience	Competitiveness, Standard, Regulator	Strategic, Restriction, Autonomy	Market, Regulator, Partners
Building a stronger Single Market for Europe's recovery:					
	Regulator	Compative...	Security	Barrier	Market
Högst frekvens	Market, Restriction, Competitiveness	Regulator, Market, Strategic	Autonomy, Strategic, Risk	Market, Restriction, Gap	Regulator, Barrier, Restriction
Lägst frekvens	Gap, Autonomy, Security,	Risk, Gap, Restriction	Market, Standard, Regulator	Harmonisation, Dependence, Autonomy	Dependence, Security, Autonomy

Källor: Europeiska Kommissionen (2020b, 2020c, 2020d, 2020e, 2020f, 2020h, 2021a, 2021b, 2021c).

Vad tabellen ovan visar förekommer begreppen konkurrens och konkurrenskraft mest frekvent tillsammans med andra marknadsliberala begrepp såsom reglerare, marknad och öppenhet i dokumenten. Likaså förekommer begreppen sällan med mer protektionistiska begrepp som [o]beroende, hjälpa och autonomi. Mönstret ger uttryck för, likt tidigare diskuterats, föreställningen om konkurrensens förmåga att skapa konkurrenskraft och att EU som reglerare ska ge förutsättningar för detta. Liknande framkommer även i den starka korrelation som går att observera mellan begreppen barriär och konkurrens. Likt vad den tidigare forskningen framhåller, inte minst Nybergs studie, tyder detta på att man i sammanhanget ser en fungerande konkurrens och barriärer som sammanlänkat – barriärer, likt som hinder, man i slutänden vill få bort (2020, s. 44).

De marknadsliberala begreppen samarbete, öppenhet och partnerskap förekommer även dem i huvudsak tillsammans med andra marknadsliberala begrepp såsom specialisering, barriärer och standardiserare. Till skillnad från konkurrens och konkurrenskraft omnämns dock dessa begrepp även när protektionistiska begrepp såsom strategisk, säkerhet och hjälp diskuteras. Om denna diskrepans kan åtminstone två perspektiv anföras. Det kan, likt Lewander mfl. framför, dels betraktas utifrån att strategin är en del av en vidare förskjutning inom EU där frågor såsom strategiskt oberoende, säkerhet och självförsörjning blivit alltmer framträdande (2021, s. 87). Dels, likt vad Europaparlamentet anför, att frågor såsom säkerhetssamarbete och öppen strategisk autonomi fått en allt mer framskjuten roll på senare år till följd av de oroligheter som bevitnats runt om i världen (2021, s. 2).

Lägst korrelationskoefficient noteras emellertid när marknad och vägledning (direction) kombineras. Detta kan tolkas som, likt vad som observerades i den kvalitativa analysen, att Kommissionen sätter stor tilltro till marknaden att styra ekonomin och att marknadens krafter ska ges så stort spelutrymme som möjligt. Stöd för denna tolkning tar sig även uttryck när batterier och batteritillverkning diskuteras. I motsats till Flams studie som presenterades i den tidigare forskningen noteras att de marknadsliberala begreppen (barriärer, standardisering & samarbete) dominerar språkbruket när satsningarna diskuteras (2021, s. 7).

Dessutom väljer man att inte linda in satsningarna i begrepp såsom strategiskt oberoende, hjälp och stöd vilket tyder på att satsningarna i första hand inte handlar om att vägleda marknaden utan snarare komplettera den i form av reglering och övervinna marknadsmisslyckanden.

Likt som de marknadsliberala begreppen tar sig även de protektionistiska begreppen i huvudsak uttryck tillsammans med andra mer protektionistiska begrepp. När det kommer till begreppen oberoende och autonomi förekommer exempelvis dessa oftast tillsammans med säkerhet och risk. Begreppen omnämns även i hög grad tillsammans med begreppet strategisk vilket implicerar att [o]beroendena i första hand handlar om avgränsade områden av strategisk karaktär snarare än oberoenden i stort. Vad som i sammanhanget även går att observera, inte minst i dokumentet "EU Horizon 2020", har EU en tydlig subjektposition ifråga (2021c). Begreppen förekommer exempelvis ofta tillsammans med hjälpa vilket kan tolkas som att EU har en viktig roll att omvända och förändra beroendena ifråga.

4.3.3 Sammanfattande ord:

Vad ovanstående kvantitativa läsning visar har den marknadsliberala begreppsapparaten dominerat Kommissionens språkbruk i strategin. Öppenhet och samarbete har prioriterats, marknaden och dess funktionssätt framhävts och den fria konkurrensen betonats. Vad som även observerats har "strategiskt oberoende" omnämns betydligt oftare i strategin som helhet än vad som var fallet när endast meddelandet analyserades. En möjlig förklaring till detta är att COVID-19 kom att klassificeras som en pandemi dagen efter att meddelandet offentliggjordes och ökade behovet av att tillförsäkra strategiskt viktiga varor såsom läkemedel och sjukvårdsmaterial inom unionen (Europeiska Kommissionen 2021a, s. 4). Vad som även kunnat betraktas i läsningen har de marknadsliberala begreppen framförallt omnämnts när politik inom den inre marknaden diskuterats medan de protektionistiska när politik framförts gentemot omvärlden i stort. Mönstret visar på att de protektionistiska strömningar som bevittnats i omvärlden på senare år har påverkat den marknadsliberala retorik EU historiskt fört.

5. Hur har Kommissionen begreppsliggjort EU:s nya industriella strategi?

EU:s nya industristrategi har på många sätt markerat ett skifte i den politik som tidigare förts inom EU. Det gäller både satsningar på tillverkning av strategiskt viktiga varor vilket tidigare inte tillämpats inom unionen likt som statsstöd och skydd som förut blockerats i försvar för den fria konkurrensen (Wiberg 2020, s. 26). Fokus i denna uppsats har legat i att analysera hur Kommissionen begreppsliggjort EU:s nya industriella strategi. Detta har gjorts utifrån två idealtyper baserat på en marknadsliberal respektive protektionistisk teori- och idébildning. I detta avslutande kapitel diskuteras och problematiseras ovanstående analys och de slutsatser som därifrån kan dras. Fokus ligger i att diskutera vad den använda begreppsapparaten i strategin ger oss för kunskap samt vilken betydelse detta har för den tidigare forskningen ifråga.

Hur Kommissionen väljer att begreppsliggöra EU:s nya industriella strategi har inte bara betydelse sett utifrån vilka politikområden och lösningar som framhävs som viktiga att tillämpa, det ger även en bild av hur Kommissionen vill framställa och bilda sig själv som i sammanhanget (Hall 1997, s. 20). Likt vad analysen ovan tar i beaktande ger det använda språkbruket i strategin bilden av Kommissionen som förkroppsligad i marknadsliberalismens idéer. Internationellt samarbete har betonas, marknaden framhävt och den fria konkurrensen värderats. Denna bild tar sig i strategin även uttryck när insatser som i regel förknippas med protektionistisk politik diskuteras. Diskriminering mellan utländska och inhemska företag motiveras exempelvis för att skapa rättvisa spelregler på marknaden medan exempelvis satsningar på inhemsk produktion i termer av att övervinna marknadsmisslyckanden och göra marknaden mer resilient. Likt som Youngs studie om EU:s jordbrukspolitik på 90- och 00-talet blir bilden av Kommissionen i sammanhanget marknadsliberal även om protektionistisk politik emellertid tillämpas (2004, s. 398).

Vad som vid tillfällen även går att betrakta observeras emellertid en mer framtonad protektionistisk retorik i strategin. Detta gäller framförallt politik beträffande suveränitet och strategiskt oberoende (inte minst i de dokument som publicerades 2021) och visar på ett skifte i den marknadsliberala retorik som genom åren genomsyrat EU-samarbetet. En möjlig förklaring till detta är COVID-19 pandemin. Likt som Douglas Irwin anför spelar kriser ofta en viktig roll för att legitimera undantagspolitik (1998, s. 325). Även sett utifrån Nybergs studie kan pandemin haft betydelse då marknadens mekanismer till stora delar var satta ur

spel, ett marknadsmisslyckande som vid tidigare kriser rättfärdigat statliga stöd och ingripande i EU (2020, s. 17). Detta gäller inte minst strategiska beroenden då tillgång på exempelvis läkemedel, halvledare och sjukvårdsmaterial uppenbarade sig alltmer kritiska under pandemin när gränser stängdes och handelsförbindelser blockerades (UNCTAD 2020).

Som avslutande konklusion och sammanfattning har det marknadsliberala språkbruket tagit sig ett explicit uttryck i strategin. Kommissionen har framhållit en bild av EU och sig själv som en garant för marknadsliberalismens principer, som en union där marknadens krafter har stort spelutrymme och där förutsättningarna för handel och konkurrens är stora. Även om det stundtals bevitnats tendenser av en mer framskjuten protektionistisk retorik i form av exempelvis strategiska oberoenden och att stärka EU:s konkurrenskraft har marknadsliberalismen varit mest tydligt framträdande ifråga. Vad slutsatserna visar har uppsatsen bidragit till den tidigare forskningen på två viktiga sätt. Dels har ett helhetsgrepp av begreppsanvändningen i strategin åskådliggjort en distinktion mellan en marknadsliberal retorik när politik inom EU diskuterats medan en mer protektionistisk när politik framförts gentemot omvärlden i stort. Dels har ett fokus på begreppsliggörandet som en meningsskapande praktik och valet av idealtyper synliggjort att en marknadsliberal retorik dominerat begreppsanvändningen i strategin även om protektionistiska åtaganden emellertid tillämpats. Detta genom att Kommissionen motiverat protektionistisk politik som undantag eller för att övervinna marknadsmisslyckanden och skapa rättvisa spelregler på marknaden.

5.1 Vidare forskning

Avslutningsvis kan det konstateras att det finns ett stort behov av att diskutera frågor rörande EU:s industriella strategi framöver. Även om uppsatsen har fyllt en viktig forskningslucka vad gäller Kommissionens använda begreppsapparat i strategin finns det ett värde av att inte bara se strategin utifrån ett marknadsliberalt eller protektionistisk perspektiv utan även ta sig an uppgiften utifrån ett mer öppet förhållningssätt. Behovet av att studera strategin vidare manifesteras även i de omvärldsförändringar som bevitnats till följd av Rysslands invasion av Ukraina. I svallvågorna av invasionen har frågor som strategisk oberoende av inte minst olja och gas hamnat högt upp på den politiska dagordningen (Regeringskansliet 2022). Sett till de retoriska förskjutningar som bevitnats i analysen kommer detta med stor sannolikhet även påverka den begreppsapparat och politik EU kommer åberopa framöver.

Referenser

Källor

- Europaparlamentet (2021) "Den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken" Publicerat: 2021-09 Straßburg
- Europeiska Kommissionen (2020) "A New Industrial Strategy for Europe" Publicerat: 2020-03-10 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2020b) "An SME Strategy for a sustainable and digital Europe" Publicerat: 2020-03-10 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2020c) "Business Journey on the Single Market: Practical Obstacles and Barriers" Publicerat: 2020-03-10 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2020d) "Critical Raw Materials for Strategic Technologies and Sectors in the EU – A Foresight Study" Publicerat: 2020 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2020e) "Europe on the move – Strategic action plan on batteries" Publicerat: 2020-05-17 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2020f) "European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience" Publicerat: 2020-01-07 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2020g) "Long term action plan for better implementation and enforcement of single market rules" Publicerat: 2020-03-10
- Europeiska Kommissionen (2020h) "Strengthening Innovation in Europe's Regions: Strategies for resilient, inclusive and sustainable growth" 2020-07-18
- Europeiska Kommissionen (2021a) "Building a stronger Single Market for Europe's recovery" Publicerat: 2021-05-05 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2021b) "Commission staff working document - Strategic dependencies and capacities" Publicerat: 2021-05-05 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2021c) "Horizon Europe – The EU Research & Innovation Programme 2021-27" Publicerat: 2021-03-19 Bryssel
- Europeiska Kommissionen (2022) "European Industrial Strategy" Senast uppdaterad: 2022-04-23 Tillgängligt: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_sv#documents
- Europeiska Kommissionen (u.å) "Declaration of the European Alliance for Industrial Data, Edge and Cloud" Bryssel
- Gatu, Harald (2021) "I-ordet inte längre tabu" i Dagens Arbete Publicerat: 2021-10-22 Hämtad: 2022-05-02 Tillgängligt: <https://da.se/2021/10/i-ordet-inte-langre-tabu/>
- Industrirådet (2021) "Svensk industri och EU:s nya industripolitik: Teknikskiften, Kompetensförsörjning och Grön omställning – En rapport av industrins ekonomiska råd" Göteborgs Universitet Publicerat: 2021-10
- Kroes, Neelie (2008) "The State Aid Action Plan: A Roadmap for Reform and Recovery" Publicerat: 2008-11-21 Bryssel
- Regeringskansliet (2020) "En ny industristrategi för EU" Faktapromemoria 2019:20:FPM26 Publicerat: 2020-04-08 Näringsdepartementet
- Regeringskansliet (2022) "EU:s importberoende av rysk energi måste brytas" Publicerat: 2022-03-18

UNCTAD (202) "Impact of the COVID-19 Pandemic on Trade and Development – Transitioning to a new normal" United Nations Conference on Trade and Development Hämtad: 2022-04-08 Tillgängligt: https://unctad.org/system/files/official-document/osg2020d1_en.pdf

WHO (2020) "WHO announces covid-19 outbreak a pandemic" Publicerat: 2020-03-12 Hämtat: 2022-03-01 Tillgängligt: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic>

Litteratur

Beckman, Ludvig (2007) "Grundbok i idéanalys" Stockholm: Santérus förlag

Bengtsson, Rikard (2014) "Internationell politisk ekonomi" i Gustavsson, Jakob - Tallberg, Jonas (red.) Internationella Relationer 3:e upplagan Lund: Studentlitteratur.

Boréus, Kristina & Kohl, Sebastian (2018) "Innehållsanalys" i Bergström, Göran - Boréus, Kristina red. Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Lund: Studentlitteratur

Cerny, Philip (2010) "The competition state today: from raison d'Etat to raison du Monde" *Policy Studies* vol. 31 nr. 1 s. 5–21

Cohn, H. Theodore (2012) "Global political economy" Boston: Pearson Longman

Colantone, Italo & Stanig, Piero (2019) "The Surge of Economic Nationalism in Western Europe" *Journal of Economic Perspectives* Vol. 33 Nr. 4 s.128–151

De Cecco, Francesco (2012) "State aid and the European economic constitution" Oxford: Hart Publishing Limited

De Ville, Ferdi & Orbie, Jan (2013) "The European Commission's Neoliberal Trade Discourse Since the Crisis: Legitimizing Continuity through Subtle Discursive Change" *British Journal of Politics & International Relations* Vol. 16 Nr. 1 s.149-167

Fernandez, Eva (2016) "Politics, coalition, and support of farmers, 1920-1975" *European Review of Economic History* Vol. 20 Nr. 1 s.102-122

Flam, Harry (2021) "EU satsar för mycket i industripolitiken" *Sieps Svenska institutet för europapolitiska studier* Årg. 2021 Vol. 1

Friedman, Milton (1962) "Capitalism and Freedom" Chicago: The University of Chicago Press.

Gilpin, Robert (1987) "The political economy of international relations" Princeton: Princeton university press.

Gustavsson, Patrik & Kokko, Ari (2004) "Regional integration och regionala handelsavtal" *Sieps Svenska institutet för europapolitiska studier* Årg. 2004 Vol. 1

Hall, Stuart (1997) "The Work of Representation" London. Sage

Harström, Björn (2009) "Vad vi inte får se – 100 år av censurpolitik" Stockholms Universitet

Hayek, Friedrich (1944) "Vägen till trädedom" Stockholm: Timbro Förlag

Hayek, Friedrich (1973) "Law, Legislation and Liberty, Rules and Order" London: Routledge

Hettne, Jörgen (2020) "European industrial policy and state aid - a competence mismatch?" i Wiberg, Maria (red.) EU:s industrial policy in a globalized world *Sieps Svenska institutet för europapolitiska studier* Årg. 2020 Vol. 1

Irwin, A. Douglas (1998) "From Smoot-Hawley to Reciprocal Trade Agreements: Changing the Course of U.S. Trade Policy in the 1930s" *National Bureau of Economic Research* s. 325-352

- Klug, Adam (2001) "Why Chamberlain failed and Bismarck Succeeded: The Political economy of tariffs in British and German elections" *European Review of Economic History* Vol. 5 Nr. 3 s. 219-250
- Lewander, Jacob. Mfl. (2021) "Strategic Autonomy – a view from the North" *Sieps Svenska institutet för europapolitiska studier* Årg. 2021 Vol. 2
- Lindskoug, Kerstin (1990) "Max Weber 1864-1920" Kristianstad: Prisma
- Lewis, Kolsky Meredith (2009) "The EU's protectionism Problem" *Georgetown Journal of International Affairs* Vol. 10 Nr. 2 s.23-29 Georgetown University Press
- Mirowski, Philip & Plehwe, Dieter (2009) "The Road from Mont Pèlerin: The Making of the Neoliberal Thought Collective" Harvard University Press
- Nyberg, Linda (2020) "Med marknaden som norm - EU:s statsstödsregler som politisk styrning" *Sieps Svenska institutet för europapolitiska studier* Årg. 2020 Vol. 3
- Parker, Charles (2014) "Transnationell terrorism" i Gustavsson, Jakob - Tallberg; Jonas (red.) *Internationella Relationer 3:e upplagan* Lund: Studentlitteratur.
- Ravenhill, John (2016) "Global political economy" New York: Oxford University Press
- Ricardo, David (1996 [1817]) "On the Principles of Political Economy and Taxation" London: Prometheus Books
- Rioux, Hubert & Paquin, Stéphane (2019) "Perspectives on the Resurgence of Economic Nationalism in North America" *European Review of International Studie* Vol. 6 Nr. 3 s. 3-6
- Spoerer, Mark (2015) "Agricultural protection and support in the european economic community, 1962-92: rent seeking or welfare policy?" *European Review of Economic History* Vol. 19 Nr. 2 s. 195-214
- Tallberg, Jonas (2021) "EU:s politiska system" Lund: Studentlitteratur
- Thatcher, Mark (2013) "Resilient Liberalism in Europe's Political Economy" Cambridge: CUP
- Wiberg, Maria (2020) "EU Industrial policy and the rules and principles of the single market" i Wiberg, Maria (red.) *EU:s idustrial policy in a globalized world* *Sieps Svenska institutet för europapolitiska studier* Årg. 2020 Vol. 1
- Winters, L. Allen (2001) "European Union Trade Policy: Actually or Just Nominally Liberal?" i Wallace, H. (red.) *Interlocking Dimensions of European Integration* Basingstoke: Palgrave
- Wraight, Tom "From Reagan to Trump: the origins of neoliberal protectionism" *The Political Quarterly* Vol. 90 Nr. 4 s. 35–42
- Wolf, Nikolaus (2018) "Protectionism" *European Review of Economic History* Årg. 2018 Stockholm: Timbro Förlag
- Young, Alasdair (2004): "The Incidental fortress: The Single European Market and World Trade" *Journal of common market studies* Vol. 42 No. 2, s 393-414.
- Young, Alasdair (2007): "Trade politics ain't what it used to be: The European Union in the Doha Round" *Journal of common market studies* Vol. 45 Nr. 4 s 789-811.